Flexibilisering is goed... voor anderen!

Paul de Beer

Een buitenlander die de moeite neemt zich te verdiepen in het sociaal-economische debat in Nederland moet wel versteld staan van de heftige discussie die de afgelopen twee jaar is ontbrand over het ontslagrecht. De felheid waarmee die discussie gevoerd wordt, de stelligheid waarmee de ingrijpende ? positieve dan wel negatieve ? gevolgen van een soepeler ontslagrecht worden geponeerd en de heftigheid waarmee voor- en tegenstanders elkaar bestrijden, doen vermoeden dat het hier om een halszaak voor de toekomst van ons land gaat. Maar wie de Nederlandse sociaal-economische prestaties vergelijkt met die van andere Europese landen constateert met enige verbazing dat Nederland het op bijna alle fronten uitstekend doet en dat er voor ons land geen vuiltje aan de lucht lijkt te zijn.

Illustratief is in dit verband een vergelijking met Denemarken, het land dat tegenwoordig door veel onderzoekers en politici ? overigens om uiteenlopende redenen ? wordt bewierookt. Denemarken en Nederland voeren samen de Europese ranglijst aan van landen met de hoogste arbeidsparticipatie (77 respectievelijk 76%) en de laagste werkloosheid (3,8 respectievelijk 3,2%). Ook het percentage langdurig werklozen is in beide landen laag (respectievelijk 0,6% en 1,3% van de beroepsbevolking, tegenover 3% gemiddeld in de EU), evenals de armoede (respectievelijk 10% en 12% van de huishoudens, tegenover gemiddeld 16% in de EU). Beide landen kenden de afgelopen tien jaar overigens slechts een matige economische groei van respectievelijk 2 en 2,5% per jaar (het gemiddelde voor de EU bedroeg eveneens 2,5%). Kortom, de sociaal-economische prestaties van Denemarken en Nederland zijn over het algemeen uitstekend en beide landen ontlopen elkaar erg weinig. Waarom wordt dan toch het Deense arbeidsmarktbeleid ons steeds als lichtend voorbeeld voorgehouden?

Het moet haast wel een obsessie met flexibiliteit zijn. Want Denemarken en Nederland verschillen in één opzicht wel aanzienlijk van elkaar en dat is de dynamiek op de arbeidsmarkt. In Denemarken verwisselt jaarlijks ongeveer een op de drie werknemers van baan, terwijl dit in Nederland slechts een op de twaalf à dertien is. Ook de in- en uitstroom uit de werkloosheid zijn in Denemarken groter.

Maar blijkbaar vertaalt deze veel grotere dynamiek zich niet in substantieel betere prestaties ten aanzien van arbeidsparticipatie, werkloosheid en economische groei.

Een belangrijke verklaring voor dit verschil lijkt te zijn dat Denemarken verhoudingsgewijs veel meer kleine bedrijven telt dan Nederland. In Denemarken zijn ongeveer vier op de vijf werknemers in dienst bij een bedrijf met minder dan 100 personeelsleden, in Nederland werken juist zo’n drie op de vijf werknemers in een bedrijf met 100 of meer werknemers. Wil een werknemer een volgende stap in zijn loopbaan zetten, dan moet hij in Denemarken dus al snel op zoek naar een baan in een ander bedrijf, terwijl in Nederland de mogelijkheden voor een carrière binnen de eigen onderneming groter zijn. Anders gezegd, de arbeidsmarktdynamiek loopt in Denemarken vooral via de externe arbeidsmarkt ? baanwisselingen ? en in Nederland via de interne arbeidsmarkt ? functiewisselingen. Op zichzelf is er geen reden waarom de ene vorm van mobiliteit en dynamiek beter of slechter zou zijn dan de andere.

Als Denemarken het wenkende perspectief is voor degenen die een versoepeling van het ontslagrecht voorstaan, is het de vraag wat zij hiermee nu werkelijk hopen te winnen. Maar ook degenen die vrezen dat een soepeler ontslagrecht de arbeidsmarkt in een kapitalistische jungle verandert, zouden eens goed naar Denemarken moeten kijken om te constateren dat weinig ontslagbescherming niet gelijk staat aan een asociaal beleid.

Veel voorstanders van een grotere arbeidsmarktflexibiliteit lijken zelf, als puntje bij paaltje komt, toch maar liever verzekerd te zijn van een vaste baan en een vast inkomen. Eigenlijk vindt iedereen flexibiliteit wel een goede zaak, zolang het maar om anderen gaat. En gelijk hebben ze! Flexibiliteit blijkt in Denemarken inderdaad prima te werken. Maar in Nederland kunnen we het blijkbaar ook zonder een flexibele arbeidsmarkt wel af.